ગુલઝારે અબરાર,

કિસ્સચે મીરાં દાતાર.

દિબાચો.

મીરાં દાતારના એહવાલથી ઘણાં લોકો નાવાકેફ છે, અને તેમની હકીકત જાણવા માટે લોકો ઘણાં આતુર હોવાથી પ્રથમ ગુજરાતી જબાનમાં કિસ્સો લખવામાં આવેલો, પરંતુ ઉરદુ જબાનમાં એ કિસ્સો લખવાની જરૂર જણાઇ. અને તેથી ઉરદુ જબાન અને ગુજરાતી રેફોમાં આ કિસ્સો લખ્યો છે. મીરાં સાહેબનાં એહવાલ માટે કોઇ ત્વારીખની કિતાબ નહીં હોવાથી ટુંક હકીકત લખવામાં આવી છે. આશા છે, કે મીરાં સાહેબનાં હાલથી વાકેફ થનારાઓ જરૂર આ કિતાબ ખરીદ કરી ફાયદો ઉઠાવશે.

પ્રથમની પાંચ આવૃત્તિઓ ખપી જવાથી ઉરદુ જબાનમાં છઠ્ઠી વખત સુધારા વધારા સાથે આ આવૃતિ છપાવી છે. કદાચ કોઇ સાહેબને એમાં ભુલ નજર આવે, તો દરગુજર કરશે. એવી આશા છે.

બીલીમોરા. }
રેલ્વે સ્ટ્રીટ }

લી૦ દુઆગો.

મીર સૈયદ અલી કાદરી.

૧

કૉપીરાઈટ

ગુલઝારે અબરાર,

ઉર્ફે

કિસ્સયે મીરાં દાતાર.

૭૮૬

હમ્દો સલાત—કે બાદ વાઝેહ હો, કે ગુજરાતકે અવલીયાઓ—મેંસે મશહુર ઓર માઅરૂફ, વલીયે કામીલ, ફીદ વતુલ આરેફીન, હઝરત મીરાં સૈયદઅલી, ઉર્ફે મીરાં દાતાર રહ, સાહેબ, કે જીનકા રૌઝા મુબારક, રજપુતાના માલવા રેલવેકા સ્ટેશન ઉંઝા નામી હે. ઉસકે કરીબ દો કોસકે ફાસિલે પર ગાયકવાડી રીયાસતકા એક છોટા કરીયા ઉનાવા નામકા હે, વહાં પર મૌજુદ હે, આપકા એહવાલ રાવીયાંને ફસીહુલ લીસાન ઇસ તરેહસે બયાન ફરમાતે હેં, કે ગુજરાત—કે બાદશાહ અહુમદ શાહકે ઝમાનેમેં આપકે દાદા સૈયદ અલીમુદ્દીન સાહેબ, ઓચસે સને ૮૩૦ હીજરીમેં ગુજરાતકે પાયે—તખ્ત શેહર અહમદાબાદમેં તશરીફ લાયે, બાદશાહને આપકે ફઝાયેલ, ઓર કમાલાત—કી શોહરત સુનકર, આપ પર દીલો જાનસે ફરેફતા ઓર શયદા હોકર, કમાલ શફકતસે પેશ આયા ઓર આપકો એક જાગીર

અતા ફરમાઇ. આપને વહાં ચંદ મુદ્દત સુકુનત ફરમાઇ. ઔર બાદ ઉસકે શેહર અહમદાબાદસે નીકલ કર, ઉનાવેકો તશરીફ લે-ગયે ઔર વહાંપર રેહના ઇખ્તયાર કીયા. ઉનકી પુશ્તસે સૈયદ મોહંમદ ઉર્ફ ડોસુમીયાં રહ. સાહેબ પયદા હુવે. ઔર સૈયદ ડોસુ-મીયાંકી પુશ્તસે હઝરત મીરાં સૈયદ-અલી ઉર્ફ મીરાં-દાતાર રહ, પયદા હુયે. આપકી યાને હઝરત મીરાં સાહેબકી હકીકી વાલીદા સાહેબા, કે જીનકા ઇસમે મુબારક રાસતી બીબી થા, વોહ આપકી ઉમર જબ છે મહીનેકી થી. ઉસ વક્ત ઇસ દારે ફાનીસે મુલકે જાવેદાની-કે તરફ રેહલત ફરમા ગઇ થી, ઇસલીયે આપકી પરવરીશ આપકી સોતીલી માં, દામાબાઇકે સુપુર્દ હુઇ, ઉન્હોંને હઝરત મોસુફકી બ-ખુબી પરવરીશ કી. ઔર દુધભી પીલયા. રાસ્તી બીબીકી હયાતી-મેંહી આપકે વાલીદ, સૈયદ ડોસુમીયાંને દામાંબાઇસે નીકાહ કરલીયા થા.

ગુજરાતકે બાદશાહ અહમદશાહકી વફાતકે બાદ, અહમદાબાદ કી તખ્ત નશીની સુલતાન મોહંમદશાહકો હુઇ, ઔર મોહંમદશાહકે ઝમાનેમેં માંડુગઢકા રાજા, કે જો બહોત શરીર, ઔર ઇસલામકા કટ્ટા દુશમન થા, યાને કોઇભી ઇસલામીકા મોંહ નહીં દેખતા થા, ઔર મરદુમ આઝારી કર રહા થા, ઔર સુલતાન મોહંમદ શાહ-કે હુકમકો કુછ ધ્યાનમેં નહીં લાતા થા, ઇસલીયે જબ સુલતાન મોહંમદ શાહને માંડુગઢકે રાજાકો ઇસલામસે મુશર્રફ હોનેકા પયગામ ભેજા, તો ઉસ પયગામસે ખફા હોકર, જંગ કરને-પર આમાદા હુવા. ઇસલીયે સુલતાનને માંડુગઢકે તરફ લશ્કરે ઇસલામ-કો ભેજા, લશ્કરે ઇસલામને વહાંસે કુચ કરકે માંડુગઢ પહોંચે, ઔર રાજાકો કેહલા ભેજા, કે તુ ઇસ

ફસાદસે બાઝ આ, ઓર દીને મોહંમદ-કો કુબુલ કર, લેકીન ઉસ બેદીન, બારે સંગ-દીલને ઇસ પયગામકો કુછ ખ્યાલમેં નહીં લાયા, આખીર લાચારીકો લશ્કરે ઇસલામને મુકાબિલા કીયા. ઓર ચંદ રોજ તક દોનોં તરફસે જંગ જારી રહા, લેકીન દોનોંમેંસે કીસીકી ફતેહ નહીં હુઇ, બાદશાહ બહોત હયરાન હુવા, કે ઇસકા કયા સબબ હે, કે દોનોંમેંસે કીસીકી ફતેહ નહીં હોતી! ઓર દિલમેં ખ્યાલ કરને લગા, કે ઇસકી તદબીર કયા કરના ચાહીયે? કે જીસમેં ફતેહકી સુરત નઝર આવે? આખીર નુજુમીયોંકો બુલાકર કહા, કે તુમ નુજુમકે જરીયેસે દરયાફ્ત કરો, કે યે કયા ભેદ હે! નુજુમીયોંને હીસાબ લગાકર બહોત ગઓર ઓર ફીકરકે બાદ યે નતીજા બ્યાન કીયા, કે આપકે લશકરે ઝફર પયકરમેં સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબ રહ, હે. ઓર વોહ સરકારસે જાગીર ખાતે હેં, ઉનકે લખતે જીગર નુરૂલ અબસાર, હઝરત સૈયદ અલી સાહેબ હૈં. ઉનકે નામપર ઇસ કીલ્લેકી યાને માંડુગઢકી ફતેહ લીખ્ખી હુઇ હે, બાદશાહને નુજુમીયોંકી બાત પર ભરોસા કરકે, ઉનસે દરયાફ્ત કીયા. કે ઇતને બડે લશ્કરમેંસે ઉનકો ઢુંડ નીકાલના કયસા બનેગા, નુજુમીયોંને અર્ઝ કી, કે આજ રાતકો બહોત જોરસે આંધી ચલેગી, ઓર પાનીભી બરસેગા, ઓર હવાકે સબબસે તંબુ ઓર ખયમે ઉખડ કર ગીર પડેંગે, ઓર તમામ ચીરાગ ગુલ હો-જાવેંગે, ફક્ત એક ખયમા કાયેમ રહેગા. ઓર ઉસમેં ચીરાગ કાયેમ રહેગા, ઓર વોહી ખયમા સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબકા ખ્યાલ કરના, ઉસ ખયમેકે અંદર સૈયદ સાહેબ મૈ કુફ઼ ત્રીલાવતે કુરઆન શરીફમેં મશગુલ હોંગે, યેહી ઉનકા પતા હે, ચુનાંચે કુદરતે પરવર દીગારસે રાતકો વયસીહી આંધી

ચલી, ઔર જોરકા મેંહ બરસા, ઔર અયસા અંધેરા હો–ગયા, કે જીસકા બયાન કરના મુમકીન નહીં હે, બાદશાહને ઇસ હાલતમેં બ–જાતે ખુદ, અપને મુકામસે બાહેર નીકલ કર તલાશ કરને લગે, લેકીન અંધેરકે સબબસે કુછ નઝર નહીં આતા–થા, જબ બીજલી ચમકતી થી, તબ ઉસકે ઉજાલેસે આગે બરહતે થે, અલ–ગરઝ ઇસી તરેહ તકલીફ ઉઠાતે હુવે, સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબકે ખયમે નંઝદીક પહોંચે, ઔર વહાં જાકર દેખા, તો સૈયદ સાહેબ મૌસુફ તંબુકે અંદર ચીરાગકી રોશનીમેં કલામે શરીફકી તીલાવતમેં મશગુલ હે. સુલતાન ખયમેમેં તશરીફ લે–ગયે, ઔર સૈયદ સાહેબકો તીલાવતમેં મશગુલ દેખકર ખામોશ બયેઠ ગયે, જબ સૈયદ સાહેબ તીલાવતે કુરઆને મજીદસે ફારીગ હુવે, તો સુલતાને ગુજરાતકો અપને રૂબરૂ દેખકર બહોત તાઅજ્જુબ કીયા. ઔર બ–સદ તાઝીમ અર્ઝ કી, કે આપકા યહાં તક તકલીફ ગવારા ફરમાકર તશરીફ લાનેકા કયા બાએસ હે ! અગર આપ મુજકો આપકે નઝદીક બુલવાતે, તો મેં ખુદ ચલા આતા. ખયેર, ફરમાઇયે કે આપકા કયા હુકમ હે ! જો કુછ આપ ઇરશાદ ફરમાઇંગે, વોહ મેં બ–સરો ચશમ બજા લાઉંગા. બાદશાહને કહા, કે આપકો યે હાલ માઅલુમ હે. કે માંડુગઢકા રાજા ઇસલામકા બહોત બડા દુશ્મન હે, ઔર ઉસને બહોત સર ઉઠાયા થા, ઔર હમારે હુકમકો માનતા નહીં થા, ઇસલીયે એક મુદ્દત હુઇ ઉસસે લડાઇ હો–રહી હે. ઔર અભી તક કીસીકી ફતેહ નહીં હોને પાઇ. આખીર બ–મજબુરી મેને નુજુમીયોંકો બુલવાયા, ઔર ઉનસે ઇસકા ભેદ પુછા ગયા, તો ઉન્હોંને યેહ ખુલાસા કીયા, કે ઇસ લડાઇકી ફતેહ સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબકે, યાને આપકે લખ્તે

ઉગર ફરઝંદ, મીરાં સૈયદ અલીકે નામપર લીખ્ખી હુઇ હે. ઓર જબ તક વોહ ઇસ લડાઇમેં શામીલ નહીં હોંગે, વહાંતક હરગીઝ આપકી ફતેહ નહીં હોગી. સુલતાનકી ઇસ ગુફતગુ–કે સુનનેસે સૈયદ સાહેબ બહોત ફીકરમંદ હુયે, કે અબ કયા કરના ચાહીયે! અલ–ગરઝ આપને બહોત ગઓર ઓર ફીકરકે બાદ, બાદશાહકો જવાબ દીયા, કે આપ ચંદ રોજ સબર કરેં, કયું–કે ફીલ–હાલ મેરે ફરઝંદ સૈયદ અલીકી શાદી હે, ઇસલીયે શાદીકે ઐયામ ગુજરે બાદ આપકી ખીદમતમેં હાઝીર કરૂંગા. બાદશાહને ઇસ બાતકો મંઝુર નહીં કીયા, ઓર ફરમાયા, કે યે લડાઇ સીર્ફ કાફીરોંકા કુફ્ર મીટાનેકે લીયે હો–રહી હે. ઇસલીયે આપ બ–રાહે મેહરબાની આપકે ફરઝંદકો જલ્દ બુલવાઇયે, કે ઉનકે આનેસે તમામ ઝગડા તય હો–જાયેગા. સૈયદ સાહેબને લાચાર હોકર એક ખત લીખ્ખા, ઓર કાસીદકે સાથ વોહ ખત ઉનાવેકો અપને બડે સાહેબ–ઝાદે, સૈયદ અબુ મોહંમદ ઉર્ફ અબુમીયાં–કે નામપર રવાના કીયા. ઉસ ખતમેં તમામ કેફીયત લીખ્ખી ગઇ, કાસીદ વોહ ખત લેકર ઉનાવેકો રવાના હુવા, ઓર બહોત જલ્દ મંઝીલ તય કરકે વોહ ખત ઉનાવેકો પહોંચાયા, સૈયદ અબુ મોહંમદને ખત કાસીદકે હાથમેંસે લેકર અપની આંખોંકો લગાયા. ઓર ખતકો પરહકર બહોત ફીકરમંદ હુયે. ઓર ખતકે મઝમુનસે કીસીકો આગાહ નહીં કીયા, શબકો ખાબમેં મીરાં સૈયદ અલી સાહેબકો યેહ ભેદ ઝાહીર હુવા, પસ મીરાં સાહેબને સુબોહકી નમાઝસે ફારીગ હુયે બાદ, અપને બીરાદરે મોઅઝ–ઝમ સૈયદ અબુમીયાંસે ખત તલબ કીયા, ઉન્હોંને ખત દેનેમેં બહોત ઉજર કીયા, લેકીન હરગીઝ નહીં માના. ઓર ખત લેકર પરહા.

ખતમેં લડાઇકા એહવાલ લીખ્ખા હુવા થા, ઔર યેહભી લીખ દીયા થા, કે ઇસ ખતકે દેખતેહી ફૌરન ચલે આના, ક્યું–કે યેહ ઇસલામકી લડાઇ હે, ઇસલીયે ઇસ લડાઇમેં મદદ કરના લાઝીમ હે, ખતકો પરહતેહી આપકા દીલ કાબુમેં નહીં રહા, ઔર અપની સોતીલી વાલીદા, દામાંબાઇસે લડાઇમે જાનેકી રૂખસત તલબ કી. યેહ ખબર વહશત અસર સુનકર, તમામ અઝીઝ ઔર અકારીબને જમા હોકર આપકો સમઝાયા, કે કલકે રોઝ તો તુમ્હારી શાદી હે, ઔર શાદીકો છોડકર આજહી તુમ રૂખસત હોના ચાહતે હો! યે મુનાસીબ નહીં હે, ઇસલીયે બેહતર તો યેહ હે. કે આપ શાદીકે બાદ વહાં તશરીફ લેજાવેં. લેકીન આપને યે કેહના કીસીકા કુબુલ નહીં કીયા. ઔર કહા, કે મુજકો ખુદા, ઔર ઉસકે હબીબકી ઇતાઅત, ઔર રઝામંદી ઇખત્યાર કરના શાદીસે ઝીયાદા અફઝલ હે.

જબ મીરાં સૈયદ અલી, અપની શાદીકી ધુમધામ છોડકર, તમામ કુંબેકે લોગોંકો ઔર અહબાબકો રોતે હુયે રખકર, સફરપર મુસ્તઅદ હુયે. તબ અવ્વલ ઉનાવેમેં અપને દાદા સૈયદ અલીમુદ્દીન સાહેબકી મઝારે મુબારક પર તશરીફ લાયે, ઔર એક મીસવાક લેકર અપને દાદાકી મઝારકે કરીબ ઝમીનમેં ગાડદીયા, ઔર અપને હમ–રાહીયોંકો વસીયત કી, કે હમારી શહાદતકે બાદ હમારી લાશકો લાકર યહાં દફન કરના. ખુદાકી કુદરતસે વોહ મીસવાક સર સબ્ઝ હોકર દરખ્ત હો–ગયા, વોહ દરખ્ત અબ–તક હઝરત મીરાં સાહેબકી દરગાહકે કરીબ મૌજુદ હે. આપને અપને હમ–રાહીયોંકો યે વસીયત કરકે કાફેલા પરહા, ઔર જાનીબે લશકરે ઇસલામ કુચ કીયા. ઔર બહોત કદદ મંઝીલ તય કરતે હુયે માંડુગઢ પહોંચે, ઔર અલ્લાહો

અકબરકી સદા કરતે હુયે; લશકરે ઇસલામમેં દાખીલ હુયે, ચોકીદારોંને યે ખુશ ખબરી અપને બાદશાહકો સુનાઇ, વોહ ઇસ ખબરકે સુનતેહી નીહાયત ખુશ હુયે, ઓર આપકો ઇજ્જતકે સાથ દરબારમેં દાખીલ કીયે. ઓર બહોત શફકત ઓર ઇનાયતસે પેશ આકર, ઇનઆમ ઓર ખીલઅતસે સરફરાઝ ફરમાયે, ઓર આપકો જંગકે એહવાલસે આગાહ કીયા, પસ મીરાં સાહેબને ફરમાને શાહીકો બજા લાકર, મયદાને જંગમેં જાનેકી રૂખસત તલબ કી, ઓર દુસરે રોજ સુબોહકો મીરાં સાહેબને તમામ ફૌજકે સરદાર બનકર, નક્કારા લડાઇકા બજવાયા, નક્કારેકી આવાઝસે ઓર અલ્લાહો અકબરકી સદાસે મયદાને જંગ ગુંજ ઉઠા, ઓર લશ્કરે કુફફાર, યે આવાઝકે સુનતેહી મારે હયબતકે થરરા ગયે, રાજાને અપને સરદારોંસે કહા, કે આજ કોન અયસા બહાદુર ઓર દીલાવર જંગમેં નમુદાર હુવા, કે જીસસે લશકરે ઇસલામમેં ઇતના જોશ પયદા હો-ગયા હે. શાયદ યેહી શખ્સ અપને લશ્કરકો શીકસ્ત દેગા; ઓર ઇસસે બચનાભી દુશવાર નઝર આતા હે, ઇસ ફીકરમેં મહાકાલી ઓર કઇ દેવતાઓંકા નામ લેકર ઉનસે મદદકી દુઆ માંગી. ઓર ખુબ બંદો-બસ્તસે મયદાને જંગમેં મુકાબિલેમેં આયા, ઓર દોનોં તરફસે જંગ શુરૂ હો-ગયા. ઇધર અલ્લાહો અકબરકી સદાયેં બુલંદ હોને લગીં. ઓર ઉધર હર હર મહાદેવકી આવાઝસે મયદાન ગુંજ ઉઠા. દોનોં તરફસે ખુબ જંગ હોતા રહા, ઓર બહાદુરોંને અપના જોર, ઓર હુનર દીખલાયા. આખીર લશ્કરે ઇસલામને ફૌજે કુફફાર પર, અલ્લાહો અકબરકી સદા કરતે હુયે એકદમ હમલા કીયા, ઓર ઇસ જોરસે તલવારેં ચલાઇં કે લાશોંકે ઢેરકે ઢેર લગા દીયે, ઓર હઝરત મીરાં

સૈયદઅલી રહ, ને દલેરાના સફોંકા ચીરતે હુયે. કુફારોંકી ફોજમેં દાખીલ હોકર, શમશેર ચલાના શુરૂ કીયા. કુફારોંકે ઇતને આદમી મરે, ઓર ઝખમી હુયે, કે જીસકા શુમાર ખુદાહી ખુબ જાનતા હે, મુશરીકોંકો ચારોં તરફસે માર પડની શુરૂ હુઇ. તો ઉનકી હીમ્મત ટુટ ગઇ, ઓર મારે જાનેકી હયબતકે સબબસે હથીયાર છોડ છોડકર ભાગના શુરૂ કીયા. ઓર ભાગકર કિલએકા દરવાઝા બંધ કરલીયા. લેકીન ઇસલામી બહાદુરોંને ઉનકા પીછા પકડા. ઓર મીરાં સૈયદઅલી સાહેબને દરવાઝે પર પહોંચ-કર, કીલએકા દરવાઝા તોડ ડાલા. ઓર કીલએમેં દાખીલ હોકર બહોતસે મુશરીકોંકો કયેદ કરલીયા, પસ જીસને ઇસલામ કબુલ કીયા, ઉસકો પનાહ દી, ઓર જો મુનકીર હુવા, ઉસકો વાસિલે જહન્નમ કીયા. મુશરીકોંસે જબ યે મોઆમીલા ચલ રહા થા, ઉસ વકત મોખકા પાકર માંડુગઢકા રાજા, જાનકે ખૌફસે તને તનહા ભાગકર, એક પહાડકી ગારમેં જા છુપા, ઉસકો ઢુંડનેકે લીયે લશકરે ઇસલામને હરચંદ તલાશ કી, મગર ઉસકા પતા ન મીલા, ફોજે શાહીને ડંકા ફતેહકા બજાયા, ઓર અલમે મોહંમદી કીલએ-પર ચડાયા, ઓર સીજદયે શુકર બ-દરગાહે મુઅબુદ હાખવાન બજા લાયે.

માંડુગઢકે રાજાકો શીકસ્ત હેનેકી, ઓર ઉસકા કીલઆ લશકરે ઇસલામને ફતેહ કરનેકી ખબર, બાદશાહકો હોનેસે બહોત શાદ ઓર ખુર્રમ હુવા. ઓર જશને શાહાના કીયા. ઓર આલીમોં ઓર ફાકીરો, ઓર મસાકીનીકોં રાહે ખુદા-પર બહોત કુછ ખયરાત દી, મીરાં સૈયદઅલી રહ, અપની ફોજસે અલાહીદા હોકર રાજાકી તલાશમેં અકેલે બાહેર નીકલે. ઓર બહોત જીસ્તજુકે બાદ, ઉસી પહાડકે

કરીબ પહોંચે કે જહાં રાજા છુપા થા. વહાંપર જાકર દેખા, તો પહાડકી ગારકે અંદર જાનેકે રાસ્તે પર, એક ચોકીદાર બયઠા હુવા હે. આપને ઉસ ચોકીદારસે પુછા, કે તુ કોન હે ? ઓર યહાં કીસલીયે બયઠા હુવા હે ? ઉસને મારે ખોફકે જવાબ દીયા, કે ઇસ ગારમેં માંડુગઢકા રાજા છુપા હુવા હે, ઓર ઉસકી નિગેહ--બાનીકે લીયે મેં યહાં બયઠા હું, આપને ચોકીદારકી ઝબાની યે હાલ સુનકર બહોત ખુશ હુવે, કે દીલકા મુદ્દઆ અબ બર આયેગા, પસ આપ ઘોડે પરસે ઉતરે, ઓર થોડા ચોકીદારકો બાંધનેકે લીયે દીયા, ઓર આપ ગારકે અંદર ચલે ગયે. પસ અંદર જાકર દેખા, તો રાજા નીંદકી ગફલતમેં પડા હુવા હે, મીરાં સાહેબને ઉસકો જગાયા, ઓર કહા, કે લે અબ હુશીયાર હોજા, હમ તેરે નઝદીક આ પહોંચે. અબ તુ કહાંતક ભાગતા ફીરેગા ! ઇસસે બેહતર તો યેહ હે, કે તુ હમારે સાથ ચલકર, બાદશાહે ગુજરાતકે રૂબરૂ ઇસલામ કુબુલ કર, ઓર કુફ્રસે બાઝ આ. લેકીન રાજાને હરગીઝ નહીં માના, આખીર મીરાં સાહેબને ઉસ બેદીન ઓર મુનકીરે ઇસલામ રાજાસે કહા, કે તુ ઇસલામ કુબુલ નહીં કરતા હે, તો બાહેર નીકલ કર મુઝસે મુકાબીલા કર, લેકીન મુઝકો શરમ માઅલુમ હોતી હે, કે તેરે પાસ કોઇ હથીયાર નહીં હે, ઓર બગેર હથીયાર વાલોંસે લડના બહાદુરોંકા કામ નહીં હે, ઇસલીયે તુ મેરે પાસકી કટાર લે, ઓર જંગ કર, રાજાભી ઇસ ગુફતગુસે નીહાયત ખુશ હુવા, ઓર ઉસને કટાર માંગનેસે આપને ફોરન અપની કમરસે કટાર નીકાલ કર, રાજાકો દી, યે રહમ-દીલી ઓર શુજાઅત, ઓર હક પસંદીકો દેખના ચાહીયે, કે મીરાં સાહેબને અપને દુશમન-કે પાસ હથીયાર નહીં હોનેસે

લડનાભી પસંદ નહીં કીયા, ઔર ખુદકે પાસસે ઉસકો હથીયાર દેકર લડનેકા મોઅકા દીયા, ઇસીકો ઇનસાફ ઔર શરાફત કેહના ચાહીયે, ક્યુંકે હર કોઇ અપને દુશ્મનસે અયસા સુલુક નહીં કર સકતા હૈ. જબ રાજાકો કટાર દી-ગઇ, તો ઉસને કહા, કે પેહલે તુમ મુજપર વાર કરો. લેકીન મીરાં સાહેબને જવાબ દીયા, કે હમારા યે તરીકા નહીં હૈ, કે હમ પેહલે વાર કરેં. ઇસકે બાદ રાજાને મોઅકા પાકર કટાર ઉઠાતે-હી મીરાં સૈયદઅલીકે પેટમેં માર દી, ઔર ઝખમભી કારી લગા, પસ મીરાં સાહેબને ઉસી વકત અલ્લાહો અકબરકી સદા બુલંદ કરકે, તલવાર આબદાર ખેંચકર, રાજાકી ચોટી એક હાથસે પકડ-કર દુસરે હાથસે સર ઉસકા કાટ લીયા. ઔર વાસીલે જહન્નમ કીયા. અલ-ગરઝ આપને સર ઉસકા હાથમેં લેકર, બ-સબબ ગશ આનેકે એક પથ્થર પર બયેઠ ગયે, ઔર ઉસી જાગે પર શરબતે જામે શહાદત સાકીયે કૌસરકે હાથસે પીકર, દાખીલે ગીરોહે શોહદાયે આલીશાન હુયે, યાને આપકા ઈન્તેકાલ હો-ગયા, ઇન્ના લિલ્લાહે વ ઇન્ના ઇ-લયહે રાજે-ઉન.

માંડુગઢકા કીલઆ હઝરત મીરાં સાહેબકે હાથસે ફતેહ હોનેકે બાદ, આપકી તલાશ લશકરે ઇસલામને બહોત કી. લેકીન કહીં પતા નહીં મીલનેસે અફસોસ કરતે હુયે વાપીસ આયે. ઔર આપકે વાલીદ સૈયદ ડોસુમીયાં સાહેબભી, અપને ફરઝંદ નુરે નઝરકે તરફસે બહોત ફીકરમંદ હોકર અફસોસ કર રહે થે, ઔર અબ કહાં તલાશ કરના ઇસ ખ્યાલમેં થે, કે ઇતનેમેં આપકો નીંદ આ-ગઇ, ઔર ખાબમેં હઝરત મીરાં સૈયદ-અલીકે તરફસે યે બશારત હુઇ, કે હમારી લાશ ફુલાની જાગે પર હૈ, તો આપ વહાંસે લાશ લે-જાવેં,

લેકીન આપકે વાલીદને કહા, કે આપ બાદશાહકો ઇસ અમરકી બશારત દો, તાકે વોહ બંદોબસ્ત કરે, પસ મીરાં સાહેબને બાદશાહકો ખાબમેં બશારત દી. કે તુમ કીલએકી ફતેહસે ખુશ હોકર બયઠે હો, ઓર હમારી કુછ ખબર નહીં રખતે હો ? ખાબે ગફલતસે બેદાર–હો જાઓ, ઓર હમારી લાશ ફુલાની જાગે પર હે, વહાંસે લાકર જહાં હમારા મીસવાક ગાડા હુવા હે. વહાં–પર દફન કરો, સુલતાનકો બશારત હોતેહી ફૌરન આપકી લાશકો આપકે ઇરશાદ બ મુજબ જહાં મીસવાક ગડા હુવા થા, વહાં દફન કરકે આપકી તુરબત બનાઇ ગઇ, કીલએકી ફતેહ સને ૮૯૮ હીજરીમેં હુઇ થી.

હઝરત **મીરાં સૈયદ અલી** રહ. કા રૌઝયે મુબારક ઉનાવા નામકે એક છોટે ગાઉંમેં મૌજુદ હે. રોઝેકી ઝીયારતકો જાનેવાલે ઉંઝા સ્ટેશન પર ઉતર કર બયેલ ગાડીયોંમેં ઓર ટાંગોંમેં સવાર હોકર ઉનાવેકો જાતે હેં, સ્ટેશનસે ઉનાવા દો કોસકે ફાસીલે પર હે. ઉર્સકે વક્ત લોગોંકા બહોત હુજુમ હોતા હે. ઓર હરએક તરફસે બહોત લોગ આતે હે. ઓર ઉર્સ ખલાસ હોનેકે વક્તભી યેહી હાલ રેહતા હે. ઉર્સકે મોઅકે પર જાને આનેકા રાસ્તેમેં કીસી તરેહકા ખૌફ નહીં હે. લેકીન દુસરે મોઅકે પર જાતે આતે વક્ત શબકો નિકલના મુનાસીબ નહીં હે. ક્યું કે ચોરોંકા, ખૌફ બહોત રેહતા હે. ઉનાવા ગાઉંમેં દાખીલ હોતેહી મીરાં સાહેબકે મામું સાહેબ હમઝા શાહીદ–કી દરગાહ હે. વહાં પેહલે ફાતેહા પરહ કર, ફીર આપકે રૌઝયે શરીફ કે ગીર્દ, જો ચાર દીવારી અહાતા બના હુવા હે, ઉસકે દરવાઝેમેં દાખીલ હોતે–હી હસ–સબબ તાઅઝીમકે વહાં પર જુતે ઉતાર કર, ખુલ્લે પાઉં દરગાહ

શરીફ પર જાકર ફાતેહા પરહતે હેં. આપકી તુરબતકે ઉપર ગુબંદ ઔર છત બના હુવા હે. તુરબતકે કટેરે સોને ચાંદીકે બને હુવે હેં. ઔર દરવાઝે ચાંદીકે બને હુવે હેં. જો મુરાદ–મંદોંને બનવાયે હેં. તુરબતકે ચારોં તરફ સંગે–મરમરકા સહન બના હુવા હે, દરગાહકે સહનકી દાહની તરફ આપકે વઝીર નથ્થુ શહીદ, ઔર બચ્ચુ શહીદકી મઝારેં હેં. ઔર ઉનપરભી છત બના હુવા હે, ઉસ જાગે પર સીર્ફ ઔરતેં ઉર્સકે ઐયામમેં બયેઠતી હેં. મરદોંકા બયેઠનેકા હુકમ નહીં હે. દરગાહકી બાઈ તરફ આપકે મીસવાક–કા દરખ્ત હે, ઔર દરખ્તકે કરીબ આપકી સોતીલી માં દામાવંતીકી કબર હે, ઔર ઉસ કબરકી બાઝુમેં આપકે વાલીદ સાહેબકી તુરબત હે, ઔર ઉસ તુરબતકે સહનકે નીચે નવ્વાબ સાહેબકી કબર હે, ઔર ઉસ કબરકે નઝદીક મુસાફીર ખાના હે, જહાં ફકીર લોગ ઉતરતે હેં, મુસાફીર ખાનેકે કરીબ મેહફીલ ખાના હે. ઔર ઉસકે નઝદીક ખુલ્લા સહન હે, ઔર સહનકે કરીબ મસજીદ હે, મસજીદકે સહનમેંભી લોગ ઉર્સકે મોકે પર મુકામ કરતે હેં, નમાઝકે વકત મસજીદમેં ઇતને લોગ જમાઅતમેં શરીક હોતે હેં, કે મસજીદકે અંદર ઔર સહનકી જગા તમામ ભર જાતી હે. મસજીદકે કરીબ વુઝુ કરનેકે લીયે હોઝ બના હુવા હે, ઔર હોઝકે નઝદીક કુંવા હે. ઉર્સ–કે ઐયામમેં કુવે કે કરીબ તમામ ગીરોહકે ફુકરા, અપની અલગ અલગ જમાઅત મીલકર મુકામ કરતે હેં, ઔર ગુજરાતકે ફુકરાઓંકે બડે કઝીઓંકા મીરાંકે ચોક પરહી ફયસલા હોતા હે, હઝરત મીરાં સૈયદ અલી સાહેબ રહ, કી તુરબતકી પાંયતી તરફ રાજાકા સર ગાડા હુવા હે. ક્યું કે હઝરત મીરાં સાહેબને આપકી લાશ દફન કરતે વકત રાજાકા સર આપકે

પાઉકે કરીબ ગાડનેકી બશારત દી–થી. દરગાહમેં દાખીલ હોનેકે દો દરવાઝે હેં, ઓર કીલઓકી તરેહ અહાતા બના હુવા હે. ઓર અહાતેકે ધામેકે નીચે તીન તરફ મેહરાબેં બની હુઇ હેં, મેહરાબોમેં લોગ રેહતે હેં, દરગાહકે સામનેકા જો દરવાઝા હે. વહાં મેહરાબમેં અનાજ ઓર પનસારી (ગાંધી) કી દુકાનેં રેહતી હેં, ઓર ફુલ સબ્ઝીભી ઉસી દરવાઝે પર માલી બેચતે હેં, દરગાહકી બાહેર એક મેસલમાનોંને એક બડી મસજીદ બનવાઇ હે. જીસમેં નમાઝે જુમઆ હોતી હે.

ઉરસ શરીફ આપકા સફર મહીનેકી પહેલી તારીખકો હોતા હે ઓર સંદલ મોહર્રમકી અખીર તારીખકો ચાંદરાતકે રોજ બહોત ધામધુમ ઓર એહતેમામસે ચડાયા જાતા હે, ઉરસમેં ગુજરાત ઓર કાઠીઆવાડ, ઓર બહોત દુર દરાઝ મુકામોંસે મુસલમાન, હીંદુ, પારસી, વ–ગયરા આતે હેં, ઓર પંધરા બીસ હજાર આદમીઓંકા મજમા હોતા હે, ઉરસમેં હર કીસમકા માલ લેકર દુકાનદાર આતે હેં, ચાહકે હોટલ ઓર ખાનાભી મીલતા હે. લેકીન ઉરસકે અગલસે આકર ગાંમેં મુસાફીરોકે મકાનોંમેં યા દરગાહકે બાહેર મુકામકી તજવીજ કરના ચાહીયે, ક્યુંકે લોગ ઝીયાદા આતે હેં, ઇસલીયે મુકામ નહીં મીલનેસે બડી તકલીફ હોતી હે.

જો લોગ ભુત, ઓર ડાકન. ઓર જીન, ઓર જાદુ વ–ગયરા બલાઓંસે તકલીફ પાતે હેં, ઓર બીમારીઓંકી મુસીબતમે મુબતીલા રેહતે હેં. અગસે લોગ દરગાહ શરીફમેં આકર રેહતે હેં, ઓર આરામ હોનેકે બાદ જાતે હેં. જો લોગ બલાઓંસે તકલીફ પાતે હેં, વોહ વહાં ઘુમતે (ધુનતે) હેં, ઓર બલાયેં કરામાતકે જોરસે તકલીફ પાકર, તમામ હાલ બયાન કરતી હેં, ઓર આખીરકો નાબુદ હોતી

હેં. દીવાને આદમીયોંકો સંકલસે બાંધકર રખતે હેં. દીવાને ઓર બલામેં ફંસે હુયે જબ ધુમતે હેં, ઉસ વક્ત અજબ તમાશા હોતા હે. કયું કે વોહ દરખ્તોં-પર ચઢ જાતે હેં, યાતો હોઝમેં ગીરતે હેં. ઓર દેખને વાલે લોગ તાઅજ્જુબમેં હોતે હેં, કે બ-સબબ ગીર જાનેસે ઉનકો કુછ નુકસાન નહીં હોતા હે, હઝરત મીરાં સાહેબકી કરામાતસે કયા હીંદુ, કયા મુસલમાન, સબ ફયેઝ પાતે હેં. આપકી કરામાતેં બહોત હેં. ઓર હીંદુ લોગભી આપકી કરામાતકે મોઅતેકદ હોકર દરગાહ શરીફમેં રેહતે હેં. ઓર બલામેં ફંસે હુયે શખ્સ આપકી વાલીદાકી તુરબત પર પલીમેં ઓર હમઝા શહીદકી દરગાહ પરભી જાતે હેં, ઓર ફયેઝ પાતે હેં.

ઉનાવેસે પલી દો કોસ હે. વહાં આપકી વાલીદા રાસતીબાઇકી દરગાહ હે. ઓર વહાંભી ચાર દીવારી બની હુઇ હે. ઓર દરગાહ પર છત બના હુવા હે, ઉરસકે ઐયામમેં લોગ ઉંટો-પર યા પયદલ વહાં ઝીયારતકે લીયે જાતે હેં. વહાંકે મુજાવીર અલગ હેં, ઓર દરગાહકે નઝદીક ઉનકે મકાનાત હેં. હઝરત મીરાં સાહેબકી દરગાહ પર હજારોં રૂપીયોંકી મન્નતેં ચડતી હેં, ઓર વોહ આપકે મુજાવીર આપસમેં બાંટ લેતે હેં, ઉનાવેકે મુજાવીર માલદાર હેં. કયું કે ઉનકી પયદાયેશ અચ્છી હે, ઓર પલીકે મુજાવીરોંકી હાલત વયસી નહીં હે. મીરાં દાતારકી કરામાત ઓર બુઝુર્ગી બેશુમાર હે. ઓર તમામ ગુજરાત ઓર કાઠીઆવાડમેં ઘર ઘર આપકા નામ સબકી ઝબાં-પર જારી હે. ઓર આપકે નામસે ચંદ હીંદુ લોગ, ચીલા બનાકર, બીમારોંકા દરગાહ શરીફસે મંગવાયા હુવા પાની પીલાકર, અપના ગુજારા કરનેકે લીયે ઢોંગ કરતે હેં, તો અયસે ચીલ્લે પર કોઇભી

દીનદાર મુસલમાનને નહીં જાના ચાહીયે, કયું કે હઝરત રસુલે મકબુલ સલ, ને અયસી ઝુટી કબરેં યાને ચીલ્લો–પર ફાતેહા દેનેસે મના કીયા હે, બાઝ જાહીલ મુસલમાન યે બાતસે ના–વાકીફ હેં, ઇસલીયે ઉનકો વાકીફ કરનેકે લીયે ઈત્તીલાઅન લીખ્ખા ગયા હે.

હઝરત મીરાં સાહેબ રહ. કી કરામાત પર ફીદા હોકર, મરહુમ મહારાજા ખંડેરાવ ગાયકવાડને સોને ચાંદીકે કઠેરે બનવા દીયે થે. ઓર કમખાબકે ગીલાફ્ભી ચડાયે થે. જો અબતક મૈ.જુદ હેં. ઓર લંગરખાનાભી જારી હે. દરગાહમેં મુકરર વક્ત પર ચોઘડીયે બજાયે જાતે હેં; ઓર સરકારસે પોલીસકી નીગરાની રેહતી હે, ઉરસકે અંગામ–મેંભી પોલીસકા અછ્છા બંદોબસ્ત રેહતા હે.

જો લોગ અવલીયાઓંકી કરામાતસે મુનકીર હેં, ઓર દરગાહોં પર જાનેકો મના કરતે હેં, વયસે મુનકીરોંકો અયસી દરગાહોં પર લેજાકર યે કરીશ્મા દીખલાના ચાહીયે, કે જીસસે ઉનકે દીલકો તસલ્લી હો–જાવે. ઓર બેજા સુખન અવલીયાઓંકી શાનમેં કેહના છોડ દેવેં. ખુદાવંદ કરીમ ઉનકો હીદાયત નસીબ કરે, આમીન.

આપકા રૌઝા તાઅરીફકે કાબીલ હે, ઓર મુરાદ વાલોંકી મુરાદેં આપકે તુફેલસે ખુદાયે તઆલા બર લાતા હે. ઇસલીયે અગર ખુદા મકદુર દેવે, તો ઝુરૂર મીરાં સાહેબકી દરગાહકી ઝીયારત કરકે, સવાબ હાસીલ કરે, ઓર દીલી મકસુદભી પુરા કરે. ઇલાહી હમારે દીનદાર ભાઇઓંકો આપકી ઝીયારત નસીબ કર, ઓર અવલીયાઓંકી કરામાતોંપર અકીદા કાયેમ કરનેકી હીદાયત નસીબ કર, આમીન, સુમ્મા આમીન.

ગઝલ.

અય મેરે દાતાર પ્યારે હૈ ખબર,
જાને હયદરકે દુલારે હૈ ખબર.
અલ્લાહ અલ્લાહ આપકા દરબાર કયા,
જાઉં મેં સદકે તુમ્હારે હૈ ખબર.
હઝરતે હસનેનકે તુમ લાલ હો,
ગૌસુલ આઝમકે પ્યારે હૈ ખબર.
ભાઈ સૈયદ અબુમીયાં કે હુઝુર,
નથ્થુ શાહ નાયેબ તુમ્હારે હૈ ખબર.
ખાદીમે દરગાહ યેહ મીયાં મોહંમદ,
રોઝો શબ દરપે પુકારે હૈ ખબર.

ગઝલ.

મેરે મીરાંકી અબ મુઝ પર ઇનાયત હોનેવાલી હૈ,
દુઆકે અબ બાઝ આ વર ન હીમાયત હોનેવાલી હૈ.
ન ઘબરાઓ ગરીબો બે-કસો લાચારો બીમારો,
દરે મીરાંસે તુમ સબકો બશારત હોનેવાલી હૈ.
સદકે દીલસે પરહા જીસ શખ્સને કલેમા મોહંમદકા,
યકીનન ઉસકી મેહશરમેં શફાઅત હોનેવાલી હૈ.
મુઝે ક્યુંકર સતાઈંગે ફરીશ્તે કબ્રમેં આકર,
મેરે મીરાંકી વહાં પરભી હીફાઝત હોનેવાલી હૈ.

કટાયા કમ સીનીમેં સર ખુદાકી રાહ પર જાકર,
બતાઓ તો કીસીસે યે શુજાઅત હોનેવાલી હે.
સુખન-વર મેરી સુનકર ઇસ મદેહ-ખ્વાનીકો યું બોલે,
તરકી પર અસર તેરી ફસાહત હોનેવાલી હે.

ગઝલ.

ગુલે ગુલઝારે હીંદુસ્તાં, મેરે મીરાં વલી સરવર,
નશાંને પંજતન યઝદાં, મેરે મીરાં વલી સરવર.
તેરે રોઝેકી જીનત દેખકર ઝાહીદભી કેહતે હેં,
યેહી હે ગુલશને રીઝવાં, મેરે મીરાં વલી સરવર.
જીલાયા આનમેં મુરદા લબે-જાં બખ્શકે માનીંદ,
યેહી હે ઇસાયે દૌરાં, મેરે મીરાં વલી સરવર.
તેરી વોહ અબરૂયે ખમદારકા એક વાર કર મુઝપર,
યેહી હે હસરતો અરમાં, મેરે મીરાં વલી સરવર.
તમન્ના હે યે કલીયર કી કરો પુરી કરો પુરી,
મીલે મુજકો દરે મીરાં, મેરે મીરાં વલી સરવર.

ગઝલ.

જરા સુનીયો અરઝ મેરીભી હે દાતાર થોડીસી,
દીખાદો અપને મુખડેકી ઝલક સરકાર થોડીસી,
અજબ હો ફુલ્ક કર-સુ મેં ફીરૂં મસ્તાના હાલતમેં,

જો હાસીલ હો મુઝે હુબ્બે શાહે અબરાર થોડીસી,
નહીં મુશકીલ હનાવેકા મુઝે ફીર પહોંચના યારો,
અગર હો–જાવે યે કિસમત મેરી બેદાર થોડીસી.
મેં કેહતા હું જો જાના હે હનાવેકી તરફ કોઇ.
અરઝ મેરીભી કરદેના વહાં ઝવ્વાર થોડીસી,
અસર ફુરકતમેં તેરી બન–ગયા દીવાના સૌદાઇ,
કરે મીરાંસે યે હાલત કોઇ ઇઝહાર થોડીસી.

ગઝલ.

ચલો અય મોઅમીનો દેખો મેરે દાતારકા સંદલ,
હેં લાઈ ધુમસે હુરેં મેરે સરદારકા સંદલ.
મુબારક આજકી શબ હે કહું કયા તુમસે અય યારો,
ભીજાયા અર્શસે હકને મેરે દીલદારકા સંદલ.
બના હે આજ વોહ દુલાહ હે જો આશીકે અલ્લાહ.
હે ઉસ મહબુબે હકકાની સખી સરદારકા સંદલ,
તલબ કરલો જો ચાહો મુદ્દઆ હકસે તલબગારો,
કરેગા આરઝુ પુરી મેરે ગમખારકા સંદલ,
ખુદાકા શુક્ર કર દારા મઝમું હો–ગયા પુરા,
ચડહેગા હશ્ર તક ઇસ જા ગુલે ગુલઝારકા સંદલ.

ગઝલ.

કબસે દાતાર તેરે દર પર સદા દેતે હેં,
સદકા હસનેનકા તુમ કેહદો કે આ દેતે હેં,
વોહ સખી હેં મેરે દાતાર કે અલ્લાહ અલ્લાહ,
જો કોઇ ચાહે વોહી ઉસકો દીલા દેતે હેં.
ભુલતા હે જો કોઇ રાહ ખુદાકા બંદા,
ઉસકો ખુદ શાહ મેરે જાકે બતા દેતે હેં,
યે કરીમા હે એક અદનાસા મેરે મીરાંકા,
કુમકે કેહતેહી વોહ મુરદોંકો જીલા દેતે હેં.
અબ તલક ઉનકી ખબર તુને ન—લી જાને જહાં,
લાખોં બીમાર તેરે દર પર સદા દેતે હેં.
તેરા વોહ રૌઝા હે દાતાર કે અલ્લાહ અલ્લાહ,
આકે કુદ્દારભી યહાં સરકો ઝુકા દેતે હેં,
ઇસ અસર ખસ્તા જીગરકી ન ખબર લી દાતાર,
ન કહા યેહભી કે જા તુઝકો રઝા દેતે હેં,

ગઝલ.

મેં દર પર તુમ્હારે આન પડા, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા,
દીન રયેન તડપતા હુંગા જીયા, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
સીમાબસા દીલ બેતાબ રહે, નતો ચયેન રહે નતો ખાબ રહે,
કબ દોસ્ત, હો દુશ્મન દાબ રહે, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.

કભી સુખકી ન દેખી એક ઘડી, કયસી જાન બલામેં આન પડી,
રાહત ન મીલી હે મુઝકો જરી, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
ફર્યાદ મેં જા જીસસે કીયા, કોઇ સુનતા નહીં મજબુર હુવા,
લાચાર હો આપસે કેહને લગા, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
મેરે હાલે ગરીબીપે કીજે નઝર, મુઝે સૈયદ અલી નહીં આતા સબર,
અઇ હીરસો હવામેં ઉમ્ર ગુજર, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
મયે જામ જમાલકા હો નીઝામી, કરો શાદ પીલાકર સરવરે દીં,
તુ હે શાહ મેરા મેં ગુલામ કમીં, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.
યાવરકો જમાલ દીખાઓ જરા, કરો નઝરે લુત્ફ બરાયે ખુદા,
લબે હીલસે હે યેહી રોજ સદા, લો મેરી ખબર દાતાર પીયા.

ગઝલ.

મીરાં દાતાર પીયા બહરે ખુદા આજકી રાત,
જલવા અપના હમેં દીખલાદો જરા આજકી રાત,
મુશ્તાંકે લીયે ફર્યાદ તેરે દર પર હમ,
બયઠે હેં અય શહા અબ સુનલો જરા આજકી રાત.
જો ગુનાહ-ગાર હેં લેકીન હમેં ઉમ્મીદ હે ઝુરૂર,
અબ ટાલોગે હમારી સબ બલા આજકી રાત.
આપ ચાહેં તો હો હલ આનમેં મુશકીલ સબકી,
ઇસલીયે માંગતે હેં તુમસે દુઆ આજકી રાત.
સદકા હસનેનકા અબ અપને સવાલીકે તુફેલ,
કર અતા ફકીરકો અપની રઝા આજકી રાત.

ગઝલ.

અજબ દરબારે આલી હે મેરે દાતાર મીરાંકા,
ભીલા કીસકો યે રૂતબા હે મેરે દાતાર મીરાંકા.
સખી સરકાર હે સાહેબ ન કુછ શક ઇસમેં તુમ જાનો,
અતાયે ફયઝે મવલા હે મેરે દાતાર મીરાંકા.
ન કુછ ગમ હે ઇસીયાંકા ન ગમ હે નારે દોઝખકા,
વસીલા હે હમેં હાસીલ મેરે દાતાર મીરાંકા.
તમન્ના હો દીલી હાસીલ તો ફીર આઉં ઝીયારતકો,
ગુલામીમેં રહું યા રબ મેરે દાતાર મીરાંકા.
ખુદાકે ફઝલસે આતે હેં યહાં પીરો જવાં સારે,
હરએક મુસતાક આશીક હેં મેરે દાતાર મીરાંકા.

ગઝલ.

કયા શાન દેખો અપની મીરાં દીખા રહે હેં,
સબ હીંદુ ઓર મુસલમાં સરકો ઝુકા રહે હેં.
મજમા તો દેખો દરપર લાખોં સવાલી આકર,
હાલ અપની બે-કસીકા ઉનકો સુના રહે હેં.
યહાં આકે દંગ સબ હેં કયા રાઝ હે નીહાની,
કુમ કેહકે મેરે દાતાર મુરદે જીલા રહે હેં.
યે અદના એક કરીશમા મીરાં દીખા રહે હેં,
જીન ભુત ઓર બલા સબ જલજલાકે જા રહે હેં.

હૈ હૈ અસરકા દાતાર એક જામ બે-ખુદીકા,
પી પીકે દરસે તેરે લાખોં હું જા રહે હૈં,

ગઝલ.

આસતાના છોડકર બે આશીયાં હોને લગે,
અય વલી દાતાર દરપર .આપકે રોને લગે.
રાહે લિલ્લાહ લીજીયે અપને મોહીબ્બોંકી ખબર,
નકદે દીલ ઇન હાથોંસે હયહાત હમ ખોને લગે.
અર્જ બરાયે મુસતફા ફર્યાદ-રસ સૈયદ અલી,
દોસ્તભી દુશ્મન હુવે તુખમે બદી બોને લગે.
આહ બદનામીકા ધબ્બા લગ ગયા મીટતા નહીં,
મીટકે ગર અહબાબ સારે હશ્ર તક ધોને લગે.
કોઈ કેહતા હૈ જુનુની કોઇ કેહતા હૈ બે-શરેઅ,
અબ હુયે બદનામ દાતા હોશ તક ખોને લગે.
આપકી ઇસ આતશી ઉલફતને ફુંકા તન બદનં,
દેખકર હાલત મેરી પીરે મુગાં રોને લગે.
સી-નયે સંદુકસે દીલકો નીકાલે હો મેરે,
બે-દીલોંકી આહ-મેં કયસા અસર હોને લગે.
મુરગે બિસમીલસા તડપતા રોજો શબ યાવર ગુલામ.
જીસ તરેહ આરામસે વોહ બે-ફીકા સોને લગે,

ગઝલ.

એક આલમમેં યે શોહરત હો-ગઈ,
ઇસકો મીરાંસે મોહબ્બત હો-ગઈ.
જબસે મીરાંસે મોહબ્બત હો-ગઈ,
બન-ગયા સવદાઇ વહશત હો-ગઈ
બે-કસો લાચાર દર પર દેખ-કર,
દેખને વાલોંકો હયરત હો-ગઈ.
જો પડા આકર દરે દાતાર પર,
ઉસકી બાલા સબસે કિસમત હો-ગઈ.
બન-ગયા પલમેં ગદાસે શાહ વોહ,
જીસપે મીરાંકી ઇનાયત હો-ગઈ.
સબ મુઝે દીવાના સવદાઇ કહેં,
તેરી ફુરકતમેં યે નૌબત હો-ગઈ.
હું ગુનાહ-ગાર ઇસલીયે યારો મુઝે,
દરપે મીરાંકે નદામત હો-ગઈ,
અબ તલક મેરી ખબર કુછભી ન લી,
મીરાં દર પર તેરે મુદ્દત હો-ગઈ.
હે અસર સદકા યે સબ દાતારકા,
તેરી જવલાં જો તબીયત હો-ગઈ.

દાદરા.

મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારી રે,
તુમ્હારે મુખડેપે જાઉં મેં વારી રે.
દેખી જો ખાબમેં મેરી તસવીરે માહતાબ,
શાને ખુદા મેં દેખકર બોલા હું બે-હિજાબ.
બીગડી બનગઇ મુકદર હમારી રે,
મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારીરે.
સદકે મેં તેરી ઝુલ્ફ-કે હર તાર તાર પર,
કરતા હું દીનો ઇમાં મેરાં આપકો નજર.
લે-લો લે-લો નજરીયા હમારીરે,
મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારી રે.
રીઝવાંસે ના ગરઝ હે ના ગીલમાનો હુરસે,
ચાહતા હું દો જહાંમેં હીમાયત મેં આપસે.
મોહે ભા-ગઇ ચલનીયા તેહારીરે,
મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારીરે.
કુલીયર દીલપે દાગ હે ઘસીયાંકે બે-હિસાબ,
ધુલવાને આપકે તઇ આયા હું બે-હિજાબ.
ધોદો ધોદો ગોદરીયા હમારી રે,
મીરાં ખોલો ઘુંઘટીયા તુમ્હારીરે.

ઠુમરી.

ધુમ બડી દરબારે મીરાં, મીરાંકે દરપે દાતારકે દરપે.
ચૌ-તરફ ફીલઆ હે, બીચમેં રૌઝા ખીલ રહા ગુલઝાર--મીરાં.
નીસદીન પલછીન નૌબત ગાજે, આલા હે સબસે મઝાર--મીરાં.
દેસ બદેસસે આતે હેં સાઇલ, દરપે ખુશીસે બે-શુમાર--મીરાં.
તુરબતમેં ફુલોંકા બારીશ બરસે, ખુશબોસે હે મેહકાર--મીરાં.
બેકલ બ્યાકુલ લોક હજારાં, કરતે હેં શોરો પુકાર--મીરાં.
મીરાંકે ફયેઝસે ખાલી નહીં કોઇ, સબકા વોહ હે ગમખાર--મીરાં.

તરઝે નાટક.

યા પીર આસમાને વીલાયતકે આફ્તાબ,
દાતાર લા-જવાબ.
મેં હું ફંસા ખરાબીયે દુન્યામેં બે-હિસાબ,
કર દીજે ઇંતેખાબ.
બયઠા હું દરપે આપકે યા શાહ આઇયે,
મુદ્દતસે મુંતેઝીર હું મેં લીજે ખબર શિતાબ.
સૈયદ અલીઅી મીરાં વલી કીજીયે મદદ,
હરએક બલા હો રદ.
ડાકન ચુડેલ ભુત પલીદોં-પે હો અઝાબ,
દીજે જલા શિતાબ.

તર્જ—મઝા દેતે હેં કયા યાર.

મોરી નૈયા કરદે પાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર,
પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
આયા હું તેરે દરબાર, હાથ જોડકે મેં સરકાર,
તેરે રૌઝેપે બલહાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
તેરી ભવેં હેં કયા ખમદાર, તેરી ચીતવન હે તલવાર,
ઉઠાવે નાઝ તેરા જબ્બાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
મેં ડુબતા હું મુંજધાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર,
તુહી દે મુઝે આધાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
આહા કયસી તેરી સરકાર, સેંકડો આતે હેં બીમાર,
હરદમ કેહતે હેં યેહી પુકાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
કીસકો જીનને કીયા બેઝાર, કોઇ ભુતોંસે હે લાચાર,
બલાયેં કેહતી યેહી પુકાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
હસનેનકે તુમ દીલદાર, ઓર નબીકા તુમ–પર પ્યાર,
કહે શેર ખુદાકા પુકાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.
એક ગરીબ હું લાચાર, મુજાવીર તેરા ખીદમત ગાર,
વલીમીયાં સગે દરબાર, પ્યારે સૈયદ અલી દાતાર.

તર્જે નાટક.

મોરે મન ધન ધન સૈયદ અલી બસ ગયે,
જીસકે દરસન બીન સુન સુન લાખોં રાજન હેં તરસ ગયે–મોરે મન.
કરમકી જાપે રાખી નજરીયા, મેહરકે બાદલ વાપે બરસ ગયે,
નગર નગર બજા ફતેહકા ડંકા, આકે ઉનાવેમેં બસ ગયે–મોરે મન.

તર્જ—નાટક.

ચલો ચલો સખી સબ મીલ દાતાર પર જાયેં,
શીશ નવાયેં દરશન પાયેં, મેહર કરે કીરતાર—ચલો.
નરગીસ સોસન ચંપા ચંમેલી મોગરા કેવડા લાયેં,
દાઉદી મોતીયા સેવતી ગુલાબકો ગુંધકે સેહરા બનાયેં.
ફુલકી ચાદર સાથ લે આયેં, ઔર ચડાયેં મકસદ પાયેં,
અય નસીમે બહાર, હાં અય નસીમે બહાર—ચલો.
સૈયદ અલી મોહે દીદ બતાયેં, પાસ બુલાયેં નયેન મીલાયેં,
જાન કરૂં બલહાર, હાં જાન કરૂં બલહાર—ચલો.
યાવર કમતર કેહતા હે રોકર, રોતોંકો આપ હંસાયે,
તીશના આબે વિસાલ હું, દાતા મેહરસે મુજકો બુલાયેં.

તર્જ—અજી છોડોજી હાથ.

ચલો દેખો મઝાર મોરે દાતાકા યાર,
વાંપે બની કયસી બહાર, વાહ વાહ વાહ.
મુશ્કો અંબર મેહકાર, ચડે ફુલોંકે હાર,
ખીલા કયસા ગુલઝાર, અજી વાહ વાહ વાહ.
કીતને ઉમ્મીદ—વાર, કરે હરદમ પુકાર,
સુનો મોરી દાતાર, જરા વાહ વાહ વાહ.
કરો મકસદ બરાર, નહીં દીલકો કરાર,
તાકે પાવે કરાર, હમેં વાહ વાહ વાહ.

જીસે નાહો કરાર, જાઓ મીરાં દાતાર,
હોગા બેડા તો પાર, અજી વાહ વાહ વાહ.
પડે ભુતોંકો માર, કરે જીન્નત પુકાર,
રજા દેદો દાતાર, હમેં વાહ વાહ વાહ.
ખડે ઝાલીમ સરદાર, ભુત જીન્નોંકે યાર,
કહે હો-ગયે લાચાર, હમેં વાહ વાહ વાહ.
કહીં લાખોં હજાર, ચલે આવેં દરબાર,
ખુશી હો બે-શુમાર, જાયેં વાહ વાહ વાહ.
ખુલા ફયઝી બાઝાર, કયસી દેતા બહાર,
દેખો હોકે હુશીયાર, જરી વાહ વાહ વાહ.

તર્ઝ—નઝર આ ગયો બાલમ,

નઝર આ—ગયો મીરાં મોરે સપના,
મોરે સપના પીયા મોરે સપના—નઝર.
વોહ ઝુલ્ફ નાગની જયસે તુમ્હારે.
મોહે ડસ ગઇ ડસ ગઇ મોરે સપના—નઝર.
વોહ મસ્ત આંખેં ગઝબ નઝારા,
મોહે તીર લગા ગયે મોરે સપના—નઝર.
તોરે ગાલ ગુલાબી લબોંપે લાલી,
મોહે આગ લગા ગયે પ્યારે સપના—નઝર.
કયસી દીની બશારત બશારત શાહકો,
જયસે—માહે દો હકતા પ્યારે સપના—નઝર.

તર્જ—મન માયાના કરનારા રે.

સૈયદ અલી દરશન દો વહાલા,
ઉભી રહી હું કરું છું કાલાવાલા—સૈયદ અલી.
મેં તો—રે માંગી તમ પાસે રે કાયા,
લાગી છે તારા મુખડાની માયા,
અમર રહ્યા છો રાસ્તી માંના જાયા—સૈયદ અલી.
સૈયદ દુલા લાગો છો પ્યારા,
ઘડી એક ન મેલું હું ન્યારા,
છો જીરે મારા પ્રાણ થકી પ્યારા—સૈયદ અલી.
સૈયદ-મીયાં અબુ-બુમીયાંનાં છો વીરા,
હમઝારે શહીદ મામા છે તમારા,
વજીર નથ્થુ શહીદ બહુ સારા—સૈયદ અલી.
વહાલારે તારા સેહરાની છબ ન્યારી.
કોકણ ઉપર હું જાઉં વારી વારી.
વહાલારે તારી લટ છે ઘુંઘર વારી—સૈયદ અલી.
દામારે બાઇ માતાએ ધવડાવ્યા,
રત્ન જડીત પારણે પોઢાડયા,
હુરાંરે પરીયાંએ હાલરડાં ગાયા—સૈયદ અલી.
વાહલારે તારી દરગાહ બહુ સાજે,
સવારે સાંજે ચોઘડીઆં વાગે,
તેતો રે સુણી ભુત બલા ભાગે—સૈયદ અલી.
શોભે છે સોનાં ચાંદીનાં કઠેરા,
ઝુમ્મર અને હાંડીનાં ઝમકારા,
ઝટકે છે ચંદા સુરજ ને તારા,—સૈયદ અલી.
મોલુદો ને કુરઆનનાં રસીયા,
સુણી સુણી મગન થઇ હસીયા,
નંદ કુંવરના હ્રદયમાં વસીયા—સૈયદ અલી.

તર્ઝ—પુરો થયો છે ખેલ.

આવો મીરાં દાતાર, સજ્જનો આવો મીરાં દાતાર,
ચાર બાજુએ ચોસઠ મેહરાબો, રેહવા કાજે સુખકાર—આવો.
લાખો હજાર જ્યાં દર્દી આવીને સાજાં થાય નીરધાર—આવો.
આસ વિનાનાં બિકટ દર્દોનો, પલમાં થાશે સંહાર—આવો.
મંતર તંતર જંતર જાદુ, થાશે બળીને સૌ પાર—આવો.
પૈસા વિનાનો લાભ લેવા ચુકશો નહીં લગાર—આવો.
ખુદા તાલાએ ભલે સરજ્યા, દુઃખ ભંજન દાતાર—આવો.
ઉંઝા સ્ટેશન ગામ ઉનાવે, છે દાતારનો દરબાર—આવો.
ખાદીમ મોહંમદ શીશ નમાવી, વિનવે વારંવાર—આવો.

તર્ઝ—જાજારે શું રીસાયે રસીલી.

દાતાર શું ટવલાવે રસીલા તારો ચેહરો જોવા દે.
ચંદ્ર વદન તારા મુખડા પર વારી વારી કરવા દે,
પોપટ પુરો જઇ ફસાણો, પીંજરની માંહે.
કહું કર જોડી તને સીસ નમાવી, મને છુટો ફરવા દે.
માછલી બીચારી ટળવળ કરતી પૃથ્વીની માંહે,
સુન વિનતી મારી ઉર ધરી જળમાં તરવા દે.
બુલ બુલ ઉડી ઉડી ફરતું તમારા બાગની માંહે,
હવે તુજ સેવક પર મેહર કરી, બાગમાં વસવા દે.

એક મને આધાર તમારો જગતની માંહે,
દુર કરી મને દુખના ઘરથી સુખમાં વસવા દે.
આરતી તારી મેં મન ધારી રદયની માંહે,
હવે ઝટપટ મુજને બોલાવી, દરશન કરવા દે.

તર્ઝ–સાંભળને મા તું મારી.

તમે સાચા સૈયદ સુખકારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી,
બાબે ગામ કિનારે વસીયા, દુ:ખી જનોનાં મુખડાં હસીયા,
છો દુખ ભંજન સુખકારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી,
તારી દરગાહ બની ગુલજારી, શોભે સોનાં ચાંદીની જારી,
દેખી સુખ પામે આજારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી,
આવે દરશન કરવા નરનારી, લાવે માનતા ભારી ભારી.
નીત મેળો તમારો જારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી.
જાદુ જીનો બળી પોકારે, નથી રહેવું મીરાં હમારે,
એવી અજબ કરામત ભારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી,
નીત હીંદુ મુસલમાન આવે, શીશ નમી નમી પોકારે,
દાતા લોને ખબર હમારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી,
મને લાગી છે મુખની માયા, દો દશન રાસ્તી જાયા,
મોહંમદ મીયાં કહે પોકારી, મીરાં જાઉં હું તમપર વારી.

તમામ શુદ.